

Handläggare
Helena Storm
Telefon: 08-50821023

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-10-24

Strategi för Stockholms utomhusbelysning

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

En remiss gällande Strategi för Stockholms utomhusbelysning har inkommit till stadsdelsnämnden. Förvaltningen är positiv till att staden tar fram en strategi för utomhusbelysning. Innehållet i strategin beskriver synergier och intressekonflikter på ett tydligt sätt. Exempelvis lyfts svårigheten att kombinera ljuskällor som både är bra för djurlivet men samtidigt ökar tryggheten i stadsmiljön. Strategin innehåller fem fokusområden med strategiska inriktningar för samtliga bolag och förvaltningar som berörs. Förvaltningen har inga synpunkter på strategin, men vill i sammanhanget lyfta frågan om ansvarsfördelning för belysning i stadsmiljön.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för samhälle och service. De fackliga organisationerna informeras på förvaltningsgruppen den 15 oktober 2024.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har i budget för 2023 gett miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att i samarbete med kommunstyrelsen, trafiknämnden och stadsdelsnämnderna ta fram en strategi för stadens utomhusbelysning som ska innefatta energieffektivisering, smart belysning vid rätt platser, biologisk mångfald, ljusföroreningar och trygghetsaspekten.

Ärendet

I Stockholms stad ska ljuset lysa där människor vistas och ge den funktion som behövs utifrån det aktuella behovet. I samband med planering och utformning av utomhusbelysning ska Stockholms

stad utgå från principen ”rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle” i förhållande till de identifierade fokusområdena.

Det finns både synergier och intressekonflikter mellan de olika fokusområdena. Synergieffekter identifieras särskilt mellan biologisk mångfald, energi- och resurseffektivisering och ljusföroreningar, medan det ibland kan finnas konflikter mellan gestaltning, stadsbild, trygghet och säkerhet samt de tidigare nämnda områdena. Nedan redovisas fokusområden kopplat till strategiska mål och inriktningar.

Fokusområde	Strategiska mål och inriktningar
Ljusföroreningar	Stockholms stad ska aktivt arbeta för att minska ljusföroreningar. Det görs genom att bland annat anpassa och optimera funktionsljuset samt reglera ljus som inte bidrar till nödvändiga funktioner i staden.
Biologisk mångfald	Stockholms stad ska aktivt arbeta för att minska negativ påverkan från belysning i områden värdefulla för biologisk mångfald. Undvik belysning i områden med höga naturvärden och viktiga ekologiska funktioner. Utveckla belysningen för att minska negativ påverkan i övriga grönområden där det kan finnas behov av att stärka förutsättningarna för biologisk mångfald.
Energi- och resurseffektivisering	Staden ska aktivt arbeta med energieffektivisering genom att välja energieffektiva ljuskällor (t.ex. LED), endast belysa där det behövs och i den omfattning som behövs för stunden. Produkter och material ska väljas utifrån platsens förutsättningar och behov. Anläggningar ska byggas utifrån ett livscykelperspektiv för att bli resurseffektiva.
Gestaltning och anpassning till stadsbild	Stockholms stad ska aktivt arbeta med utomhusbelysning i gestaltning av bebyggelse och med anpassning till stadsbild och kulturmiljö. Belysningen ska bidra till identitet, karaktär och ökade upplevelsevärden. Enskilda platser sätts i ett större geografiskt sammanhang för att skapa en mer enhetlig belysning med balans mellan stadens alla skalor.
Trygghet och säkerhet	Stockholms stad ska aktivt arbeta för att tillämpa belysningslösningar som bidrar till ökad trygghet och säkerhet.

Strategin för utomhusbelysning är framtagen i samarbete mellan miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret samt Enskede-Årsta-Vantör och Norra innerstadens stadsdelsförvaltningar. Representanter från ytterligare förvaltningar och berörda bolag har deltagit i en workshop. Ideella föreningar har fått lämna synpunkter genom ett digitalt frågeformulär. Strategin har remissbehandlats internt inom berörda förvaltningar, med samtliga stadsdelsförvaltningar samt berörda bolag.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till strategin för utomhusbelysning. Innehållet i strategin beskriver synergier och intressekonflikter på ett bra sätt. En gemensam strategi i staden underlättar arbetet kring installation och förvaltning av stadens utomhusbelysning.

Med ett gemensamt åtagande kan stadens förvaltningar och bolag genomföra åtgärder så att stadens utomhusbelysning bidrar till energi- och resurseffektivisering, gestaltning och anpassning till stadsbild, trygghet och säkerhet, minskade ljusföroreningar samt minskad påverkan på biologisk mångfald.

Ansvarsfördelning

I sammanhanget vill stadsdelsförvaltningen lyfta frågan om ansvarsfördelning för belysning i stadsmiljön. Tidigare ansvarade trafiknämnden för belysning på gator, vägar, torg och parkvägar medan stadsdelsnämnderna ansvarade för belysningen i parker och grönområden. I stadsdelsnämndernas reglemente för 2024 står att offentlig belysning inom parker, parkvägar och grönområden ska ombesörjas av trafiknämnden. Motsvarande tydliggörande i trafiknämndens reglemente saknas.

Överflyttningen av ansvar nämns inte i strategidokumentet för utomhusbelysning, men omnämns i det tjänsteutlåtande som de fem utredande förvaltningarna har skrivit fram till respektive nämnd. Förvaltningen instämmer i slutsatsen att det mest effektiva är att flytta ansvaret för all fast installerad belysning på allmän plats till trafiknämnden. Exempel på anläggningar som enkelt kan överföras är belysning vid utegym, lekplatser och mindre bollplaner.

Därutöver har stadsdelsförvaltningen även belysning vid evenemangsplatser, bryggbelysning, olika typer av effektbelysning och inbyggd belysning i exempelvis bänkar. Dessutom ingår belysning ofta i olika typer av trygghetsinvesteringar och en flytt av ansvar kan påverka stadsdelsnämndernas möjlighet att ansöka om medel för trygghetsskapande åtgärder. Förvaltningen önskar därför en fortsatt analys över vilka anläggningar som ingår i en överflyttning till trafiknämnden och hur samverkan mellan trafiknämnden och stadsdelsnämnderna kan ske.

Praktisk handbok

Avslutningsvis ser förvaltningen behovet av att komplettera strategin med en handbok som innehåller konkreta exempel på belysning. Handboken kan ligga till grund för ljussättningar vid exploatering, upprustningar och förnyelse.

Lee Orberson
stadsdelsdirektör
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Linda Palo
avdelningschef
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Remissunderlag – Strategi för Stockholms utomhusbelysning – Rätt belysning, på rätt plats, vid rätt tillfälle

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lee Orberson, stadsdelsdirektör	2024-10-08
Linda Palo, avdelningschef	2024-10-08